

binnenland

Waarom De Wever het lastiger heeft dan Martens en Dehaene

ANALYSE Nee, de sanering van de regering-De Wever is niet vergelijkbaar met die onder Jean-Luc Dehaene of Wilfried Martens. Die premiers hadden het makkelijker.

De vergelijking duikt te pas en te onpas op, en zelfs premier Bart De Wever (N-VA) durft al eens te verwijzen naar CD&V-icoon Jean-Luc Dehaene en diens budgettaire hersteloperatie in de vorige eeuw. Volgens gewezen socialistisch hoogbeeld Louis Tobback, in *Humo*, komt De Wever evenwel nog niet tot aan de knieën van Dehaene. En voor CD&V-fractieleider Nawal Farih, in *De Zondag*, doet de vergelijking onrecht aan de geschiedenis.

Geprikkeld door die vergelijkingen, analyseert econoom Gert Peersman (UGent), in een nieuw *Gents Economisch Inzicht*, het budgettaire palmares van de regeringen-Dehaene (1992-1999), maar ook van de regeringen Martens V en VI (1982-1987). Samen trokken ze België tussen 1980 en 2000 uit het budgettaire moeras en sanderden ze bijna volledig de tekort van ruim 15 (!) procent van het bruto binnenlands product (bbp).

Ter vergelijking: Peersman becijferde dat de regering-De Wever,

als de huidige prognoses kloppen, een structureel tekort van 4,7 procent van het bbp tegen 2029 heeft. Hij zal terugdringen tot pakweg 4,5 procent – dit is inclusief de kleinere tekorten bij de regio's. Wat de federale regering vooral doet, is de groei van het tekort afremmen, veeleer dan een reële besparing realiseren. Zo bekeken oogt de vergelijking met Dehaene of Martens inderdaad aanmatigend.

Dehaene: geen besparings-regering

Maar het beeld verandert als we inzoomen op de manieren waarop Martens en Dehaene die saneringen hebben gerealiseerd. Zo steunde Dehaene exclusief op dalende rente-uitgaven en nieuwe belastingen. De bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid is daarbij de bekendste, maar tegelijk namen vooral de consumptiebelastingen (1,4 procent van het bbp), de vennootschapsbelastingen (1,6 procent) en, in mindere mate, de per-

sonenbelastingen (0,8 procent) toe. Vooral de verduubeling van de vennootschapsbelastingen valt op: er was geen tariefverhoging, wel een grondige beperking van de aftrekposten.

"Het is enigszins verrassend, en in contrast met de perceptie vandaag, maar de regeringen-Dehaene hebben niet bespaard op de uitgaven", oordeelt Peersman. "En dat alles in een periode zonder vergrijpskosten, aangezien de vergrijps pas vanaf 2010 op de begroting begon te wegen."

De dalende rente was ook maar voor een deel de verdienste van Dehaene, die de schuld wel degelijk afbouwde van 135 naar 115 procent van het bbp. De rentelening was vooral het gevolg van de creatie van de eurozone, die de rentevoeten bij verschillende landen, waaronder België, deed convergeren met die van Duitsland.

Martens: vooral bespaard op investeringen

Als De Wever al met een CD&V'er moet worden vergeleken, dan eerder met Wilfried Martens, premier (op een halfjaar na) van 1979 tot begin 1992. Die keek ook aan tegen stijgende rentevoeten en sanderde vooral door het beheersen van de uitgaven, veeleer dan door te zoeken naar nieuwe inkomsten. De overheidsuitgaven werden strikt geplafonneerd, de loonmaassa in de

Stel dat Martens en Dehaene het hadden moeten doen met de huidige, lage productiviteitsgroei, dan verdampt respectievelijk ruim de helft tot twee derde van hun sanering

overheidssector werd bevroren en de groei van de sociale zekerheid werd sterk afgeremd via striktere werkloosheidsregelingen, beperkingen in ziekte- en invaliditeits-uitkeringen en een krap uitgaankader voor de gezondheidszorg. Dat klinkt allemaal bekend in de oren.

Tussen 1982 en augustus 1983 werd bovendien het deel van het loon boven het gewaarborgd maandinkomen niet getindeerd – een zogenaamde centenindex. In 1984, 1985 en 1987 waren er drie despresongen voor werknemers, die door de ondernemingen moesten worden doorgestort aan de sociale zekerheid.

Toch is er ook hier een significant verschil, naast het feit dat er destijds nog een Belgische munt

was om te devalueren. Martens bespaarde het meest op de overheidsinvesteringen, die fors daalden van 5,8 procent naar amper 1 procent van het bbp.

"Dergelijke besparingen zijn politiek gemakkelijker door te voeren. Een brug die niet wordt gebouwd, levert geen directe klachten op in het stemhokje. Maar talrijke studies hebben inmiddels aangetoond dat snoeien in overheidsinvesteringen nefast is voor de economische groei op langere termijn", laakt Peersman de keuze onder Martens. "Het zijn met andere woorden de volgende regeringen die de prijs van deze besparingen hebben betaald."

De bonus die De Wever niet heeft

Zo komen we tot de kern van de oefening. Want zowel Martens als Dehaene had een rugwind die De Wever mist, met name een groeiende productiviteit bij de werkende bevolking. Veel jobs kwamen er nochtans niet bij. Onder Martens gingen er netto zelfs verloren. Dat kan ook moeilijk anders bij grote saneringen, waarschuwt Peersman, die vrees dat ook De Wever daardoor de toekomstige jobaangroei overschat.

Maar in de jaren 80 tot 90 kregen werkende mensen gaandeweg steeds meer geld per uur dat ze werkten – ze werden productiever,

De bevoegdheidsoverdracht tussen premier Wilfried Martens (links) en Jean-Luc Dehaene op 9 maart 1992. © Photo News

allicht niet dankzij Martens en Dehaene. Die profiteerden vooral van de naweeën van de maatschappelijke en economische ontwikkelingen na de Tweede Wereldoorlog. "Er was de democratisering (en hoge kwaliteit) van ons onderwijs, en de overheidsinvesteringen behoorden tot de hogere in de Oeso. Het was de tijd dat er massaal auto-snelwegen werden aangelegd, zoals de Kennedytunnel (geopend in 1969, red.), dat de toegang tot havens verbeterde, en we logistiek een belangrijk knooppunt in Europa zijn geworden." Al die zaken ondersteunden de koopkracht van de gezinnen, leid-

den tot hogere economische groei en extra belastinginkomsten. "Productiviteitsgroei was dus een essentiële aandrijver van de sanering zelf", besluit Peersman.

En laat niet die productiviteitsgroei kelderen na 2000. De wrange ironie is dat vooral de regeringen-Martens konden oogsten wat eerdere overheidsinvesteringen hadden gezaaid, om tegelijk zwaar te besparen op die investeringen. "Die forse besparing, die latere regeringen nooit hebben kunnen of willen corrigeren, heeft echt wel diepe sporen nagelaten", zegt Peersman. Stel dat Martens en Dehaene het hadden moeten doen met de huidige, lage productiviteitsgroei, dan verdampt respectievelijk ruim de helft tot twee derde van hun gerealiseerde sanering.

Slotom: Dehaene sanceerde vooral via belastingverhogingen en een uitzonderlijk gunstige rentetaling, Martens sanceerde onder meer via een historische afbouw van de overheidsinvesteringen. Dat zijn geen wegen die De Wever vandaag kan of wil opgaan. En de keuzes van vroeger verergeren zelfs de situatie van vandaag. Tel daar de stijgende vergrijpings- en defensiekosten bij en het is duidelijk dat De Wever een punt had toen hij zijn recente regeringsverklaring zei dat we vandaag voor grotere uitdagingen staan.

Jan-Frederik Abbeloos

Kama

BOEREN BETOGEN in BRUSSEL

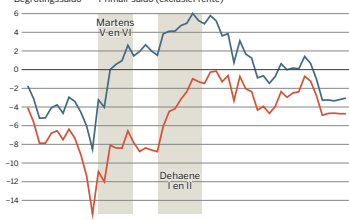

"Het is enigszins verrassend, en in contrast met de perceptie vandaag, maar de regeringen-Dehaene hebben niet bespaard op de uitgaven"

Gert Peersman
Professor economie UGent

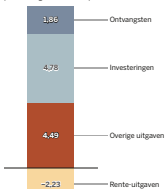
Het structurele begrotingstekort verdween onder Martens en Dehaene

In percentage bruto binnenlands product
— Begrotingssaldo — Primaire saldo (exclusief rente)

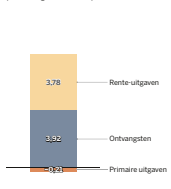
Martens sneed vooral in de overheidsinvesteringen

Samenstelling van de sanering in percentage van het bbp

Dehaene profiteerde van dalende rente en stijgende belastingen

Samenstelling van de sanering in percentage van het bbp

DS Infografiek | Bron: Gert Peersman, Gentse Economische Inzichten nr 29

Regering overweegt hogere btw op takeaway te beperken tot horeca

De regering-De Wever wordt met het omlijnen van de afhaalmaaltijden waarvoor de btw stijgt. Intussen ligt ook de optie op tafel om de btw alleen te verhogen voor maaltijden met houdbaarheidsdatum van vier dagen of te beperken tot de horeca.

De regering-De Wever is volop bezig met het uitwerken van de afspraken uit het begrotingsakkoord van eind november. Ze besliste toen dat de btw voor afhaalmaaltijden stijgt van 6 naar 12 procent. Dat lijkt eenvoudig, maar omschrijven wat een afhaalmaaltijd is, is verre van evident.

De voorzet daarvoor werd vorige week al gegeven. In de oorspronkelijke ontwerptekst was er sprake van 'bereide maaltijden en bereide voedingsmiddelen die doorgaans bestemd zijn om te worden gegeten als onderdeel van een maaltijd, zonder verdere bereiding door de klant, en die een beperkte houdbaarheidsdatum hebben'.

Maar ook bij die definitie is nog extra uitleg nodig. Zo is er sprake van een verdere bereiding als de klant meer moet doen dan opwarmen, versnijden of portioneren van de voedingsmiddelen. In dat geval blijft de btw dus op 6 procent. Alles wat bij de bakker wordt gekocht voor het ontbijt, blijft ook belast tegen 6 procent. En een maaltijd die na de bereidingsdatum langer dan zeven dagen goed blijft, zou ook aan de btw-verhoging ontsnappen. Tot slot wordt in de ontwerptekst geen onderscheid gemaakt tussen maaltijden die worden verschen bij een traiteur, restaurant, fastfoodzaak of supermarkt.

Maar die tekst is nog altijd voer

Alles wat bij de bakker wordt gekocht voor het ontbijt, blijft ook belast tegen 6 procent

voor discussie. De kabinetten van de verschillende vicepremiers hebben er zich eerder deze week nog eens over gebogen, maar het zal de regeringskern zijn die de knoop doorhak. Daarvoor liggen drie opties op tafel. De eerste is om gewoon de afhaalmaaltijd, zoals hierboven ontschreven, te aanvaarden. De tweede optie is om het toepassingsgebied te wijzigen en te beperken tot de horeca. Dat zou tegemoetkomen aan de vraag

van onder meer de MR om de winkelketen niet duurdert te maken. Dan zou wel eenzelfde maaltijd in de supermarkt tegen 6 procent btw verkocht kunnen worden, terwijl een horecazaak 12 procent moet aanrekenen. Het wordt afleszins een huzarenstuk om zo'n ongelijkheid juridisch dicht te timmeren. De derde optie die voorligt, bestaat erin de tekst te behouden zoals die is, maar de beperkte houdbaarheidsdatum te verminderen van 7 naar 4 dagen.

Uitstel tot maart

Bijkomend probleem is dat de budgettaire opbrengst van de btw-verhoging verkleint naarmate de toepassingsgebied van de nieuwe maatregel verengt. Vanaf 2026 wordt jaarlijks gemikt op een opbrengst van 222 miljoen euro. Volgend jaar zal dat sowieso al minder zijn, want inmiddels is beslist dat de btw-verhoging pas in maart ingaat. Er is dus nog wel even tijd om de knoop doorte haken. Premier Bart De Wever (N-VA) zit nu trouwens eerder met zijn hoofd bij het vrijwaren van de Belgische belangen in de Euroleer-discussie dan bij de houdbaarheidsdatum van een afhaalmaaltijd. Het is trouwens nog niet zeker of de top van de regering vrijdag haar wekelijkse vergadering kan houden, mocht de Europese top uitlopen.

Christof Vanschoubroek